

FRI-2G.510-1-ESIS1-02

THE RISKS FOR THE GLOBAL SECURITY IN THE CONTEXT OF THE GLOBAL RISKS REPORT 2024

Pr. Assist. Prof. Krasimir Koev, PhD

Department of Security

Faculty of Law

University of Ruse "Angel Kanchev"

8, Studentska St, Ruse 7017

e-mail: kgkoev@uni-ruse.bg

Pr. Assist. Prof. Ana Popova, PhD

Department of Management and Social Activities

Faculty of Business and Management

University of Ruse "Angel Kanchev"

8, Studentska St, Ruse 7017

e-mail: apopova@uni-ruse.bg

Abstract: This paper presents the latest insights of the Global Risks Report 2024. As an annual edition of the World Economic Forum based on exploration of 1500 experts' opinions, the report classifies the potential global risks for 2-year and 10-year periods. In parallel with some very important risks stemmed from the climate changes and economic inequalities, the report identifies significant geopolitical and security risks connected with local military conflicts, cyber attacks and social dezinformation. The latest are a special object of analysis and discussion in the current work.

Keywords: Global risks, Security risks.

JEL Code: Z28

ВЪВЕДЕНИЕ

Въпросът за глобалните рискове пред сигурността на човечеството се отличава с особена актуалност в наше време, тъй като периодично на картата на света се появяват горещи точки на напрежение и конфликт, които заплашват мира и сигурността в глобален мащаб. Интензивността на тези заплахи нараства в последно време, като към продължаващата война между Русия и Украйна се прибави напрегнатата ситуация в Близкия Изток, както и все по-стремителното овладяване на политическия спектър от крайно десни и националистически партии, пораждащо протестни движения в редица европейски страни.

Цел на настоящата разработка е да представи актуална картина на глобалните рискове за сигурността, идентифицирани в Доклада за глобалните рискове от 2024 г. на Световния икономически форум, както и да дискутира влиянието им в български контекст.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Докладът за глобалните рискове е годишно издание на Световния икономически форум, което се основава на проучване на мнението на 1500 експерти в различни професионални области, класифициращи потенциалните рискове пред човечеството в два разреза – за период от 2 години и за период от 10 години.

Докладът изследва 4 траектории на глобалния риск:

-Рискове, свързани с глобалното затопляне и произтичащите от него последици за промяна на климата.

-Рискове, пораждащи промени в размера, растежа и структурата на населението по света.

-Рискове, произтичащи от бурното развитие на технологиите.

- Геополитически (геостратегически) рискове. (The Global Risks Report, 2024)

За целите на Доклада на Световния икономически форум за 2024 г. посочените експерти са анкетирани през септември 2023 г., като агрегираните им мнения представят своеобразна прогноза за 2024 г., ранжираща в низходящ ред следните 5 най-сериозни риска в глобален мащаб: екстремното време (66 % от експертните мнения); генерираната от изкуствен интелект дезинформация (53 % от мненията); обществена или политическа поляризация (46 %); криза на разходите за живот (42 %); кибератаки в глобален мащаб (39 % от мненията на респондентите). (The Global Risks Report, 2024)

Към края на 2024 г. може да се твърди, че очертаната от експертите прогноза се отличава с голяма степен на достоверност по отношение на идентифицираните рискове. Изминалата година е регистрирана като най-топлата в метеорологичен план, надхвърляща ограниченията на Парижкото споразумение за годишно глобално затопляне с не повече от 1 градус. През годината не бяха рядкост екстремните метеорологични явления, като урагани, наводнения и засушавания, причинили икономически щети и човешки жертви. По подобен начин могат да бъдат коментирани и останалите рискове от прогнозата, а именно: регистриран забележим ръст на фалшивите новини и атаките в киберпространството, разстройващи работата на цели сектори в икономиката; срив на стабилни в икономическо отношение държави, напр. Германия, пораждащ инфлационни процеси в целия ЕС; засилване на политическата поляризация като резултат от споменатото по-горе активизиране на крайно десни политически формации в редица европейски страни.

В обобщение може да се твърди, че Докладът за глобалните рискове на Световния икономически форум трябва да бъде възприеман като сериозен аналитичен и прогностичен инструмент, който може да бъде използван за изпреварващи мерки и превантивни действия, както от страна на националните правителства, така и в работата на международни организации и алианси за сигурност.

Докладът за глобалните рискове от 2024 г. съдържа ценна информация в прогностичен план за рисковете пред човечеството през следващите 2 и 10 години, които могат да бъдат проследени в Таблица 1 по-долу:

Таблица 1

Глобалните рискове през следващите 2 и 10 години

№	Период от 2 години	Период от 10 години
1	Дезинформация	Екстремни климатични явления
2	Екстремни климатични явления	Критична промяна в земните системи
3	Социална поляризация	Загуба на биоразнообразие и колапс на екосистемите
4	Кибер несигурност	Недостиг на природни ресурси
5	Междудържавен въоръжен конфликт	Дезинформация
6	Липса на икономически възможности	Неблагоприятни резултати от развитието на изкуствения интелект
7	Инфлация	Принудителна миграция
8	Принудителна миграция	Кибер несигурност
9	Икономически спад	Социална поляризация
10	Замърсяване на околната среда	Замърсяване на околната среда

Източник: The Global Risks Report, 2024

Представените в таблицата глобални рискове могат да бъдат категоризирани по следния начин:

- Икономически рискове: инфлация, икономически спад;
- Екологични рискове – екстремни климатични явления, критична промяна в земните системи, загуба на биоразнообразие и колапс на екосистемите, недостиг на природни ресурси, замърсяване на околната среда;
- Геополитически рискове – междудържавен въоръжен конфликт;
- Социални рискове – социална поляризация, липса на икономически възможности, принудителна миграция;
- Технологични рискове – дезинформация, кибернесигурност, неблагоприятни резултати от развитието на изкуствения интелект.

Както може да се проследи в таблицата, **в прогнозата за 2 години** с най-голям количествен превес са социалните рискове, свързани със социална поляризация, обедняване и принудителна миграция, заемащи съответно 3-о, 6-о и 8-о място по тежест. На следващо място като глобална заплаха се нареждат дезинформацията и кибер несигурността, съответно 1-о и 4-о място по тежест. Геополитическите рискове под формата на междудържавни конфликти се нареждат едва на пето място в краткосрочната прогноза.

Представеното ранжиране на рисковете в краткосрочен план намира обяснение в актуалната картина на икономическите, социалните и геополитическите процеси в глобален мащаб. Безспорен факт в глобална перспектива е нарастващата поляризация на обществата, както в икономически и социален план, така и във връзка с политическата ориентация на големи социални групи. Тя нагнетява общественото напрежение и недоволство и поражда политическа нестабилност и честа смяна на правителства, какъвто е случаят с България и редица други страни в ЕС през последните години. В потвърждение на това са и набиращите популярност крайно десни националистически партии както в Европейския парламент, така и в някои страни от ЕС, напр. Франция и Австрия. Друга причина за разделението в обществата са мигрантските потоци, породени от въоръжени конфликти и липса на икономически възможности в различни точки на света. Негативните нагласи към бежанците и мигрантите и нееднозначното им приемане в редица европейски страни, включително България, засилват общественото противопоставяне дори в плоскостта на изповядваните религиозни ценности.

Рисковете, свързани с дезинформация и кибер несигурност, също са ранжирани с висока тежест в краткосрочната прогноза и са свързани със заплахата за глобалната сигурност. Изобилието от фалшиви новини и манипулативно поднесена информация е сериозен проблем, който допълнително изостря поляризацията в обществата. Освен това зачестилите кибер атаки нарушават обществения ред и причиняват хаос във функционирането на обществени институции и системи. Те са особено сериозен проблем в междудържавните конфликти като средство за водене на хибридни войни, не по-малко опасни от реалните. Ярък пример за дезинформационния потенциал на социалните медии са отменените от Конституционния съд на Румъния президентски избори, където изцяло манипулативна кампания в ТикТок едва не постави крайно десен президент начело на страната.

Като имаме предвид действащите към момента конфликти в Украйна и Близкия изток, интерес представлява позиционирането на междудържавните конфликти едва на пето място по заплахата за сигурността в краткосрочен план. Вероятно очакването на експертите е за затихване на тези конфликти в предстоящия двегодишен период, макар че реалните факти към момента не дават основание за оптимизъм. Друг коментар относно тази прогноза с днешна дата е свързан с избора на Доналд Тръмп за президент на САЩ и очакването за ролята му в разрешаването на действащите конфликти. Ако се доверим на мнението на експертите в 10-годишната прогноза, междудържавните конфликти ще изчезнат като рисков фактор, тъй като обществата ще са изправени пред други проблеми от глобален характер.

Според експертните мнения, най-голямата заплаха за човечеството в дългосрочен план **/10 години/** ще бъдат промените в климата и съпътстващите ги екстремни климатични явления, загуба на биоразнообразие и недостиг на природни ресурси. Цели 4 рискови

фактора от този спектър заемат първите 4 места в дългосрочната прогноза. Ако тази прогноза се оправдае, тя наистина ще доведе до сериозни икономически и демографски промени в глобален мащаб, свързани с обезлюдяване на цели региони и струпване на човешки маси в други региони на света, което ще породи нарастване на вътрешната нестабилност и заплахата за вътрешния ред в определени страни.

Както и в краткосрочната прогноза, дезинформацията и кибер несигурността ще продължат да бъдат рискови фактори за глобалната сигурност, като към тях се добавят и последствията от развитието на изкуствения интелект, които ще създадат проблеми в заетостта на населението и ще бъдат свързани с изчезването на професии от глобалната карта на заетостта. От своя страна тази тенденция ще увеличи икономическите диспропорции и социалната поляризация в обществата и отново ще стане причина за принудителна миграция на населението.

Ако трябва да се направи коментар за влиянието на прогнозираните глобални рискове **върху България**, той би бил в следните посоки:

- Неблагоприятните последици от климатичните промени вече настъпват в страната с екстремните летни температури през последните 2-3 години, засушаванията и недостига на вода в някои български региони;
- Поляризацията на обществото също е факт, намерила израз в политическо противопоставяне и продължаваща институционална нестабилност. В много голяма степен причината за това е руската инвазия в Украйна, предизвикала икономическо сътресение и несигурност в целия ЕС.
- Кибер несигурността не подминава българското информационно пространство и редица системи са реално и потенциално заплашени от загуба на информация и злоупотреба с лични данни.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Макар и в прогнозен план, Докладът на Световния икономически форум от 2024 г. за глобалните рискове, очертава ясна картина на рисковете пред човешката популация, които на практика са рискове за глобалната сигурност.

Докато за предстоящия 2-годишен период са прогнозирани рискове в петте категории – икономически, екологични, геополитически, социални и технологични, за 10-годишния период естеството на рисковете е сведено само до 3 категории – екологични, технологични и социални, като с най-голяма тежест са рисковете за екологичната и информационната сигурност.

Независимо от прогностичния характер на Доклада, съдържащите се в него оценки не трябва да бъдат negliжирани от световния елит и от националните правителства, тъй като съдбата на човечеството утре се решава именно днес с адекватни действия и обединени усилия в полза на сигурността и човешкото благоденствие.

REFERENCES

The Global Risks Report. (2024). 19th Edition. World Economic Forum. <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/>. [Accessed 05.10.2024]

Danail Kanev (2024) <https://esgnews.bg/svetovniya-ikonomicheski-forum/> [Accessed 05.10.2024]

EU Reporter (2024) https://bg.eureporter.co/environment/2024/01/11/climate-change-and-nature-loss-poses-greatest-risks-for-humanity-wef-global-risk-report-2024/#google_vignette [Accessed 05.10.2024]